

Kısaltmalar: Yönetim Kurulu (YK); Genel Kurul (GK); Anonim Ortaklık/Şirket (AO/şirket).		ANONİM ŞİRKETİN SONA ERMESİ (TK 529-531)		Kısaltmalar: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TK); 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK); 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu (İİK); 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (MK).	
GENEL OLARAK					
Esas Sözleşmede Öngörülen Sürenin Sona Ermesi [TK 529/(a)] (İnfisah)	İşletme Konusunun Gerçekleşmesi veya Gerçekleşmesinin İmkânsız Hâle Gelmesi [TK 529/(b)] (İnfisah)	Esas Sözleşmede Öngörülmiş Bir Sona Erme Sebebinin Gerçekleşmesi [TK 529/(c), TK 340] (İnfisah veya fesih)	GK Kararı [TK 529/(d)] (Fesih)	İflas [TK 529/(e)] (İnfisah)	Kanunlarda Öngörülen Diğer Hâller [TK 529/(f)] (İnfisah veya fesih)
<p>➢ Esas sözleşmede şirketin varlığı bir “süre” ile (örneğin “10 yıl” veya “ruhsat süresinin bitimi” vs. gibi) sınırlanmış ise [TK 339/2-(i)] öngörülen sürenin dolması ile şirket sona erer.</p> <p>➢ Esas sözleşmede aksi yönde bir hüküm yoksa bu süre, esas sözleşmeyi değiştirmek suretiyle uzatma veya kısaltma ya da süresiz hâle getirme yönünde değiştirilebilir (TK 452). Ayrıca şirketin süresi sona ermesine rağmen işlere fiilen devam edilirse, şirket sona ermez; “belirsiz süreli” hâle gelir [TK 529/(a)]. Ancak süresi sona eren şirket bu şekilde işlere fiilen devam etmeyip tasfiyeye başlarsa, artık şirketi tasfiyeden çıkarabilmek için GK tarafından “tasfiyeden dönme” kararı alınması gerekir (TK 548/1).</p> <p>➢ Belirli veya belirsiz süreli bir AO, belirsiz süreli adi ortaklıklarda (TBK 640) veya sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerin haklı sebeple feshinde olduğu gibi “fesih beyanı” ile sona erdirilemez (AO'nun haklı sebeple feshi için bkz. TK 531).</p>	<p>➢ İşletme konusu ile kastedilen, şirketin, “kâr sağlamak ve bunu pay sahiplerine dağıtmak” şeklindeki “amacı” değildir. Zira bu amaç zaten tüm ticaret şirketlerinde mevcuttur.</p> <p>➢ İşletme konusunun gerçekleşmesi, ilgili şirketin sadece somut konu/konular için kurulmuş olduğu durumlarda (örneğin Üçüncü Boğaz Köprüsünün inşası amacıyla kurulan bir AO gibi) gündeme gelir.</p> <p>➢ İşletme konusu kavramına birden fazla iş ve faaliyet giriyorsa, bunlardan sadece birinin elde edilmesi veya imkânsızlaşması ile şirket sona ermez.</p> <p>➢ Aynı şekilde tek işletme konusu olan şirket, işletme konusunu değiştirerek de fesihden kurtulabilir (işletme konusunun değiştirilmesi ile ilgili olarak ayrıca bkz. TK 421/3).</p> <p>➢ İşletme konusu gerçekleşirse/elde edilirse veya gerçekleşmesi/elde edilmesi fiilen ya da hukuken imkânsız hâle gelirse, şirket “kendiliğinden” sona erer; yani infisah eder [TK 529/(b)]. Mahkemeden bu durumun “tespiti” istenebilir.</p>	<p>➢ Esas sözleşmede bir sona erme sebebi öngörülmişse (örneğin “şirketin üç yıl üst üste zarar etmesi” gibi) bu sebebin gerçekleşmesi ile şirket “kendiliğinden” sona erer (infisah eder).</p> <p>➢ Esas sözleşmede öngörülecek sebebin AO'nun yapısına uygun olması gerekir.</p> <p>➢ Bu durumda mahkeme veya GK kararına gerek yoktur. Mahkemeden ancak bu durumun “tespiti” istenebilir.</p> <p>➢ Şirket, esas sözleşme değişikliğine gitmek suretiyle sona ermeye engel olabilir.</p>	<p>➢ TK 421/3-4'te aranan nisaplara uygun olarak GK şirketin feshine karar verebilir.</p> <p>➢ GK'nın fesih kararı ile şirketin sona erdiği hâllerde, tasfiye sürecinde pay sahipleri arasında şirket malvarlığının dağıtımına başlanılmış olmadıkça, GK şirketin devam etmesini kararlaştırabilir (“tasfiyeden dönme”). Devam kararının sermayenin en az yüzde altmışının oyu ile alınması gerekir (TK 548/1).</p>	<p>➢ İflas şirket alacaklılarının şirketi iflas yoluyla takip etmesi veya TK 376/3 kapsamında şirketin borca batık olması durumunda yönetim kurulunun talebi ile söz konusu olabilir. Borca batıklığın, TK 376/3 hükmü kapsamında çıkarılacak bilançoların hangisi/hangileri uyarınca tespit edileceği hususu tartışmalıdır. Bu hususta ayrıca inc. “6102 sayılı Türk ticaret Kanununun 376 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ m. 12/4.</p> <p>➢ İflasa ancak şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir (İİK 154/3).</p> <p>➢ İflas hâlinde tasfiye, iflas idaresi tarafından İİK hükümlerine göre yapılır. Şirket organları temsil yetkilerini, ancak şirketin iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlar için korurlar (TK 534/1).</p> <p>➢ Şirket iflasın açılmasıyla sona ermiş olmasına rağmen iflas kaldırılmışsa veya iflas konkordatonun uygulanmasıyla sona ermişse şirket devam eder (TK 548/2).</p> <p>➢ Tasfiye memuru iflasın kaldırıldığına ilişkin kararı (=mahkeme kararını) ticaret siciline tescil ettirir. Tescil istemine pay bedellerinin ve tasfiye paylarının pay sahipleri arasında dağıtılmasına başlanmadığına ilişkin belge de eklenir (TK 548/3).</p>	<p>➢ İlgili sebebin mutlaka TK'da öngörülmesi gerekmez. Başka bir kanunda öngörülmesi de olabilir. TK 529/(f)'ye örnekler:</p> <p>➢ TK 376/2 gereği, son yıllık bilançoya göre sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde derhâl toplantıya çağrılan GK sermayenin üçte biri ile yetinmeye veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer (=infisah hâli).</p> <p>➢ Kamu düzenine veya işletme konusuna aykırı işlemlerde veya bu yönde hazırlıklarda ya da muvazaalı iş ve faaliyetlerde bulunduğu belirlenen ticaret şirketleri hakkında, özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca, bu tür işlem, hazırlık veya faaliyetlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl içinde fesih davası açılabilir (TK 210/3). Burada feshe mahkeme karar verir (=mahkeme kararı ile sona erer).</p> <p>➢ Anonim şirketin butlanına veya yokluğuna karar verilemez. Ancak şirketin kurulmasında kanun hükümlerine aykırı hareket edilerek suretiyle alacaklıların, pay sahiplerinin veya kamunun menfaatleri önemli bir şekilde tehlikeye düşürülmüş veya ihlâl edilmiş olursa YK'nın, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının, ilgili alacaklının veya pay sahibinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesince şirketin feshine karar verilir (TK 353/1). Bu davanın şirketin tescil ve ilanından itibaren üç aylık hak düşürücü süre içinde açılması şarttır (TK 353/4). Burada da feshe mahkemenin karar vermesi (=mahkeme kararı ile sona erme) söz konusudur.</p> <p>➢ Birleşme (TK 136 vd.) hâllerinde de anonim şirket sona erebilir. Devralma şeklinde birleşmeye [TK 136/1-(a)], devralan şirket devrolunan şirketin malvarlığını bir bütün hâlinde devralır; devrolunan şirket sona erer ve ticaret sicilinden silinir (TK 136/4). Yeni kuruluş şeklinde birleşme [TK 136/1-(b)] söz konusu ise, birleşmeye katılan her iki şirket de sona erer. Burada bir tasfiyesiz sona erme hâli söz konusudur. Sona eren/birleşen/devralınan şirket tasfiyeye girmez.</p> <p>➢ Tam bölünme hâlinde, tam bölünüp devrolunan şirket sona erer ve unvanı ticaret sicilinden silinir [TK 159/1-(a)]. Burada da bir tasfiyesiz sona erme hâli söz konusudur. Kısmi bölünmede ise bölünen şirket sona ermez.</p> <p>➢ Tür değiştirme (TK 180 vd.) bir sona erme hâli değildir. Yeni türe dönüştürülen (örneğin anonimden limitede çevrilen) şirket, eskisinin devamıdır (TK 180).</p>
ÖZEL HÂLLER					
Organların Eksikliği (TK 530)			Haklı (Önemli) Sebeplerle Fesih (TK 531)		
<p>➢ Uzun süreden beri şirketin kanunen gerekli olan organlarından biri mevcut değilse veya GK toplanamıyorsa, pay sahipleri, şirket alacaklıları veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın istemi üzerine, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, YK'yı da dinleyerek, şirketin durumunu kanuna uygun hâle getirmesi için bir süre belirler. Bu süre içinde durum düzeltilmezse, mahkeme şirketin feshine karar verir (TK 530/1). Kanundaki özel düzenleme gereğince –tartışmaya açık olmakla birlikte- organ yokluğu hâli, TK 531 anlamında haklı sebep teşkil etmez.</p> <p>➢ AO'nun zorunlu organları YK ve GK'dır. Denetime tabi şirketlerde söz konusu olan denetçi ise AO'nun organı değildir. Denetçiyi GK seçer (TK 399/1). Denetçisi bulunmayan bir AO'ya TK 399 kapsamında mahkemeye denetçi atanabilir. Denetçinin fesih ihbarında bulunduğu hâllerde ise YK geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını GK'nın bilgisine, seçtiği denetçiyi de GK'nın onayına sunar (TK 399/9; karş. YK'nın üye seçmesi/atamasına ilişkin TK 363/1).</p>			<p>➢ Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri (=azlık), şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Ancak mahkeme taleple bağlı olmayıp fesih yerine, davacı pay sahiplerine paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme (örneğin kâr dağıtma zorunluluğuna) karar verebilir (TK 531). Mahkeme fesih yerine başka bir çözüme veya davacı pay sahibi yahut sahiplerinin şirketten çıkarılmasına karar verirken takdir yetkisini (MK 4) kullanır. Fesih kararı, “son çare”dir (ultima ratio).</p> <p>➢ Haklı sebeplerle fesih davası açma hakkı, bir “azlık” hakkıdır. Herhangi bir husus, şartları dâhilinde, haklı sebep teşkil edebilir (örneğin “kâr edilmesine rağmen geçerli bir sebep olmaksızın uzun süredir kâr dağıtılmaması”, “uzun süre yönetimden dışlanma”, “şirket kaynaklarını belirli gruplara usulsüz kullandırılması” gibi). Ancak burada AO'nun bir sermaye şirketi olduğu (TK 124/2) ve dolayısıyla feshi için haklı sebep teşkil edebilecek olguların da buna göre belirlenmesinin gerektiği unutulmamalıdır. Dolayısıyla kolektif şirkete ilişkin TK 245 düzenlemesi, AO'nun haklı sebeplerle feshinde uygulanamaz.</p>		